

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarwerk- programma 2011

Jaarwerk- programma **2011**

Inspectie Jeugdzorg

Utrecht, februari 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2011	6
Integraal Toezicht Jeugdzaken	6
Calamiteitentoezicht	7
Gepland toezicht	8
Doorlopende projecten 2010-2011	8
Nieuwe projecten 2011	13
3. Ontwikkelingen werkwijze Inspectie Jeugdzorg	16
Risicogestuurd programmeren	17
Ontwikkeling toezichtinstrumenten	18
Accountmanagement	18
Onverwacht toezicht	19
Verscherpt toezicht	19
Medewerkers en organisatie	20
Professionalisering medewerkers	20
Kennismanagement	21
Klanttevredenheidsonderzoek	21
4. Overzicht toezichtprojecten 2011	22

1.

Inleiding

In het regeerakkoord van het kabinet Rutte² geeft het kabinet aan dat zij de wijze waarop de jeugdzorg is georganiseerd de komende jaren wezenlijk gaat veranderen.

Er komt meer nadruk op preventie en alle taken op het gebied van jeugdzorg worden gefaseerd overgeheveld naar de (samenwerkende) gemeenten.

De verschillende financieringsstromen binnen de jeugdzorg worden gebundeld en de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) gaan fungeren als front office voor de gehele jeugdzorg.

De plannen worden in 2011 verder uitgewerkt (financiering, sturing en wijziging van het recht op zorg) en nadere besluitvorming zal plaatsvinden over een aantal onderwerpen (fasering, decentralisatie, kwaliteitskader en toezicht).

De voorgestane wijzigingen zullen ook de nodige gevolgen hebben voor het werk van de Inspectie Jeugdzorg en – met name – voor Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ). De inspectie bereidt zich samen met ITJ voor op deze veranderingen en heeft met de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Veiligheid en Justitie afgesproken actief bij te dragen aan de invulling van het toezicht binnen het nieuwe jeugdzorgstelsel.

² TK 2010-2011, 32417, nr. 15.

In het jaarwerkprogramma 2011 heeft de inspectie toezichtprojecten opgenomen die inspelen op de komende stelselwijziging, zoals het onderzoek naar ambulante jeugdzorg.

Veel nieuw beleid is echter nog niet (uit)ontwikkeld, laat staan geïmplementeerd, terwijl de inspectie toezicht uitoefent op activiteiten en zorg die feitelijk wordt verleend.

De meeste wijzigingen worden pas in 2014 doorgevoerd en zullen als toezichtproject daarom pas terugkomen in de komende jaarwerkprogramma's van de inspectie.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 kunt u lezen welke toezichtprojecten de inspectie gepland heeft voor 2011. Daarnaast besteedt de inspectie in 2011 ook een substantieel deel van haar capaciteit aan Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ), toezicht naar aanleiding van calamiteiten en accountmanagement.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de ontwikkelingen binnen de Inspectie Jeugdzorg. Hier kunt u meer lezen over de ingeslagen weg van risicogestuurd programmeren, de ontwikkeling van toezichtinstrumenten en de manier waarop de inspectie werkt aan de verdere professionalisering van haar medewerkers en organisatie.

In hoofdstuk 4 vindt u ten slotte drie tabellen waarin de geplande toezichtprojecten van de inspectie in 2011 nog eens beknopt worden weergegeven.

2.

Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2011

De onderzoeken die de inspectie in 2011 gaat doen, zijn onder te verdelen in drie categorieën: toezicht samen met andere (jeugd)inspecties binnen Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ), toezicht naar aanleiding van calamiteiten en, tot slot, gepland toezicht³.

In dit hoofdstuk leest u hoe de inspectie hier invulling aan geeft.

Integraal Toezicht Jeugdzaken

Evenals in voorgaande jaren geeft de Inspectie Jeugdzorg samen met vier collega-inspecties⁴ vorm aan Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ). ITJ richt zich op problemen van en door jongeren, zoals kindermishandeling en middelen-gebruik. Hierbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de samenwerking van voorzieningen voor jeugd.

ITJ werkt vanaf 2011 met een meerjaren-programma (2011-2014)⁵, waarin drie onderzoekslijnen worden onderscheiden: gezondheid, veiligheid en participatie. In dit meerjarenprogramma onderzoekt ITJ maatschappelijke problemen, waarbij zij zich richt op kwetsbare groepen jongeren. Het gaat dan bijvoorbeeld om jongeren met gedrags- en/of ontwikkelingsproblemen, psychische problemen en/of een instabiele thuissituatie.

³ Calamiteitentoezicht en gepland toezicht kan – afhankelijk van het onderwerp – samen met andere inspecties plaatsvinden.

⁴ Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie Openbare Orde en Veiligheid en Inspectie Werk en Inkomen.

⁵ Zie www.jeugdinspecties.nl.

In 2011 starten onderzoeken in de onderzoekslijnen gezondheid en veiligheid. In de lijn gezondheid wordt de relatie tussen leefstijl/leefomstandigheden en de kwetsbaarheid van bepaalde groepen jongeren onderzocht. Een voorbeeld hiervan is de relatie tussen middelengebruik (zoals cannabis) en depressieve jongeren. In de lijn veiligheid wordt een aantal onderzoeken naar kindermishandeling uitgevoerd. Er wordt nog nader bepaald op welke kwetsbare groep(en) deze onderzoeken zich richten.

ITJ doet in elke onderzoekslijn onderzoek naar de wijze waarop partijen in en om de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) samenwerken om kwetsbare groepen in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat deze jongeren worden geholpen door de partijen die dit het beste kunnen. In 2011 wordt hiermee gestart in de lijn veiligheid. In deze lijn onderzoekt ITJ hoe partijen in en om de CJG's samenwerken bij de signalering en aanpak van kindermishandeling.

Calamiteitentoezicht

Alle incidenten en calamiteiten die plaatsvinden binnen een jeugdzorginstelling of justitiële jeugdinrichting moeten worden gemeld bij de Inspectie Jeugdzorg volgens afspraken die met de instellingen hierover zijn gemaakt. De inspectie analyseert en beoordeelt de inhoud van deze meldingen. De inspectie besluit vervolgens welke reactie hierop moet volgen.

Daarnaast worden de incidenten en calamiteiten van een instelling over een wat langere tijd bekeken en het patroon dat daar uit naar voren komt kan voor de inspectie aanleiding zijn om nader onderzoek te doen naar een instelling. Dit laatste past in het selectief toezicht van de inspectie, waarbij de focus ligt op de risico's in de kwaliteit van de zorg en de veiligheid van kinderen.

In 2010 heeft de inspectie haar werkwijze met betrekking tot de behandeling van meldingen van incidenten en calamiteiten geëvalueerd. Hieruit bleek dat het melden van incidenten en calamiteiten door instellingen aan de inspectie inmiddels gemeengoed is geworden. Dit heeft geleid tot een toename van het aantal meldingen. De inspectie wil haar capaciteit bij het behandelen van incidenten en calamiteiten op een zo efficiënt en effectief mogelijke manier inzetten. Daarom is de inspectie eind 2010 een traject gestart om te komen tot een andere aanpak van meldingen. Deze nieuwe aanpak houdt in dat de inspectie een scherper onderscheid maakt in de meldingen die zij krijgt en zich met prioriteit richt op calamiteiten (dat wil zeggen ernstige en fatale incidenten). Vanaf het moment van de melding voert de inspectie een duidelijke regie over wie wat en om welke reden direct zal onderzoeken. Dit kan betekenen dat de inspectie – met inachtneming van het uitgangspunt dat het leereffect groot is als instellingen zelf een onafhankelijk onderzoek verrichten – de keuze maakt direct een eigen onderzoek te starten.

Overige incidenten worden periodiek en op geaggregeerd niveau beoordeeld. Bovenstaande nieuwe werkwijze wordt voor de justitiële jeugdinrichtingen per 1 maart 2011 ingevoerd. De overige jeugdzorginstellingen zullen gefaseerd volgen.

Gepland toezicht

In deze paragraaf leest u welke geplande toezichtprojecten de inspectie in 2011 uitvoert. De projecten zijn onderverdeeld in twee categorieën: projecten die doorlopen van 2010 naar 2011 en projecten die starten in 2011.

Doorlopende projecten 2010-2011

Entreetoets nieuwe aanbieders van gesloten jeugdzorg

Sinds 1 januari 2008 is het mogelijk om jongeren met ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen te behandelen binnen een gesloten setting. Afsproken is dat alle nieuwe instellingen voor gesloten jeugdzorg, een half jaar nadat ze gestart zijn, een zogenaamde entreetoets krijgen. Door middel van deze toets kijkt de inspectie of in deze instellingen de voorwaarden voor veilige en verantwoorde zorg aanwezig zijn.

In 2011 neemt de inspectie een entreetoets af bij een aantal nieuwe aanbieders van gesloten jeugdzorg. Deze entreetoets vindt niet plaats bij voormalige justitiële jeugdinrichtingen, omdat deze uitgebreid zijn onderzocht in het toezichtproject “Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen”, dat in 2010 is afgesloten⁶.

⁶ Inspectie Jeugdzorg (september 2010). *Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: risico's aangepakt, maar kwetsbaar*.

Toezicht alle aanbieders van gesloten jeugdzorg op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

In het najaar van 2008 heeft de MOgroep Jeugdzorg met medewerking van de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg normen opgesteld voor de gesloten jeugdzorg en deze vastgelegd in het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg. De inspectie doet op basis van dit kwaliteitskader bij *alle* aanbieders van gesloten jeugdzorg tot en met 2012 stapsgewijs toezicht. Waar nodig werkt de inspectie samen met collega-inspecties. Dit toezicht vindt dus ook plaats bij de instellingen waarvan het nieuwe aanbod gesloten jeugdzorg al getoetst is in hun voormalige hoedanigheid als justitiële jeugdinstelling.

Het toezicht wordt uitgevoerd in drie stappen waarbij het accent ligt op de volgende thema's uit het kwaliteitskader:

1. *gesloten leefomgeving*, met name de rechtspositie van de jeugdige inclusief de toekenning van verlof: 2008-2010, onderzoek naar beleid en praktijk. Bij instellingen die 'onvoldoende' uit dit toezicht naar voren komen, voert de inspectie in 2009-2011 vervolgonderzoek uit;
2. *opvoeding, dagprogrammering en personeel*: 2010-2011, onderzoek naar beleid en praktijk. Dit toezicht is met name gericht op het leefklimaat in de instellingen en wordt uitgevoerd samen met de Inspectie van het Onderwijs en in samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Rapportage medio 2011;
3. *behandeling en ketensamenwerking*: 2011-2012, onderzoek naar beleid en praktijk. Hier wordt onder meer onder verstaan een individueel behandelplan, trajectverantwoordelijkheid en samenwerking. Dit toezicht wordt uitgevoerd samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Rapportage eind 2012.

Veiligheid leefklimaat Almata, locatie Ossendrecht

In september 2010 heeft de inspectie onderzoek gedaan bij de locatie Ossendrecht van de gesloten jeugdzorginstelling Almata. Uit het onderzoek bleek dat de situatie op de leefgroepen onvoldoende veilig was voor de jongeren en voor het personeel. Zowel de zorg als de organisatie van de zorg voldeden volgens de inspectie onvoldoende aan de norm.

Dit heeft de inspectie doen besluiten om deze instelling onder verscherpt toezicht te plaatsen. Het verscherpt toezicht duurt in principe een jaar en wordt afgesloten met een hertoets. Tijdens het verscherpt toezicht vinden er regelmatig gesprekken plaats tussen de inspectie en Almata over de voortgang van de verbeteringen.

Toezicht Caribisch Nederland

Sinds 10 oktober 2010 hebben de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland) de status van 'bijzondere' gemeenten van Nederland, waardoor de jeugdzorg op deze eilanden onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt. In 2010 is de inspectie met een aantal betrokken partijen in overleg getreden om te onderzoeken hoe een meer structurele vorm van toezicht op de jeugdzorginstellingen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba eruit zou kunnen gaan zien. Dit traject wordt in 2011 voortgezet en zal leiden tot een meerjarenprogrammering van het toezicht op deze eilanden. De eerste fase van dit programma zal bestaan uit het ontwikkelen van een kwaliteitskader voor de jeugdzorg voor Caribisch Nederland, dat in 2012 zal worden gebruikt voor het doen van toezicht.

Particulier zorgaanbod voor jeugdigen

Binnen het jeugdzorgveld wordt gebruik gemaakt van zogenaamd 'particulier zorgaanbod'. Het gaat hierbij vaak om, op een kleine of middelgrote schaal georganiseerde opvang van kinderen, die voor jeugdzorg of AWBZ-zorg zijn geïndiceerd. Deze organisaties bieden crisiszorg, overbruggingszorg, verblijf, begeleiding en/of behandeling. Dit vindt plaats in een huiselijke setting, in een instelling of op een boerderij, in Nederland of in het buitenland.

Voor dit zorgaanbod zijn er op dit moment onvoldoende waarborgen voor zorg van voldoende verantwoord, veilig en deskundig niveau, met alle mogelijke risico's van dien.

In 2010 is de inspectie in overleg getreden met het ministerie voor Jeugd en Gezin om te komen tot een regeling waarin alle zorg die in een georganiseerd verband aan kinderen wordt geboden – inclusief het particulier zorgaanbod – valt onder een systeem van wettelijke kwaliteitseisen en onafhankelijk toezicht.

Dit traject loopt door naar 2011.

Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

In 2010 heeft de inspectie in alle provincies⁷ onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Hierbij lag de nadruk op de bruikbaarheid van de door het AMK gegeven adviezen en consulten. Binnen het onderzoek heeft de inspectie gesproken met medewerkers van het AMK en met beroepskrachten die het AMK benaderd hebben met zorgen rondom een kind of zijn/haar gezin.

Begin 2011 brengt de inspectie een notitie uit met het landelijk beeld over de kwaliteit van de advies- en consultfunctie bij de AMK's.

⁷ Waar provincies staat, wordt tevens stadsregio bedoeld.

Brandveiligheid zorginstellingen

In 2010 heeft de VROM-Inspectie samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Arbeidsinspectie en de Inspectie Jeugdzorg onderzoek gedaan naar de brandveiligheid in residentiële voorzieningen.

Hierbij zijn tien residentiële jeugdzorginstellingen, waaronder één instelling voor gesloten jeugdzorg, betrokken. De rapportage van dit onderzoek verschijnt begin 2011.

Zorg voor Zorg

In 2007 deed de inspectie samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid onderzoek naar het meisje Gessica⁸. Naar aanleiding van dit onderzoek is afgesproken dat de stadsregio Rotterdam er zorg voor draagt dat de aanbevelingen uit dit rapport worden vertaald in beleid.

In 2010 zijn de inspecties gestart met de voorbereiding van een onderzoek waarin zij in 2011 gaan toetsen of de wijzigingen in het beleid hebben geleid tot verbeteringen in het handelen van de instellingen.

Veiligheid leefklimaat Commujon

Begin 2010 heeft de inspectie een rapport uitgebracht over zorgaanbieder Commujon, onderdeel van de Leo Stichting Groep - Rentray⁹. De inspectie heeft zich bij dit onderzoek gericht op de thema's bejegening, seksualiteit, preventie van seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag, reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag en deskundigheid op het gebied van de-escalerend optreden bij agressie. Uit het onderzoek bleek dat het leefklimaat in de vier leefgroepen van Commujon onvoldoende veilig was en daarom heeft de inspectie besloten de instelling onder verscherpt toezicht te plaatsen.

Naar verwachting zal de inspectie begin 2011 een hertoets afnemen bij Commujon.

⁸ Inspectie Jeugdzorg (mei 2007). *Brede zorgcoördinatie noodzakelijk. Onderzoek naar de hulpverlening rond het meisje Gessica.*

⁹ Inspectie Jeugdzorg (januari 2010). *Veiligheid leefklimaat Commujon.*

Risicomanagement bij onder toezicht gestelde kinderen bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam

Begin 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg in het kader van een landelijk onderzoek naar risicomanagement bij onder toezicht gestelde kinderen een rapport uitgebracht over risicomanagement bij de afdeling jeugdbescherming bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA)¹⁰.

Het eindoordeel van dit onderzoek luidde dat BJAA risicomanagement onvoldoende systematisch toepast voor de kinderen die onder haar toezicht zijn gesteld. Nadat in eerder onderzoek in 2008 risicomanagement ook als onvoldoende was beoordeeld, is dit voor de inspectie aanleiding geweest om BJAA onder verscherpt toezicht te stellen. De inspectie zal naar verwachting begin 2011 een hertoets afnemen bij BJAA.

Risicoprofiel justitiële jeugdinrichtingen

In 2010 is de inspectie samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Sanctietoepassing gestart met het opstellen van één gezamenlijk risicoprofiel voor de justitiële jeugdinrichtingen. Dit profiel wordt opgesteld aan de hand van een breed gedragen kwaliteitsmodel. Hier wordt in 2011 verder aan gewerkt.

De inspecties streven ernaar om vanaf 2012 gezamenlijk toezicht uit te gaan voeren op basis van dit model.

Van 18- naar 18+ in de strafrechtketen

De Inspectie voor de Sanctietoepassing is eind 2010 gestart met een onderzoek naar de wijze waarop instellingen uit het volwassenenstrafrecht – waaronder ook de reclassering – aansluiten op de instellingen uit het jeugdstrafrecht, welke informatie zij aan elkaar overdragen en hoe de samenwerking en informatieoverdracht verloopt. Met name bij kwetsbare groepen is de continuïteit in de begeleiding essentieel. De Inspectie Jeugdzorg participeert in dit project.

Jeugdreclassering

Eind 2010 heeft de inspectie oriënterend onderzoek gedaan naar de uitvoeringspraktijk van de jeugdreclassering bij alle bureaus jeugdzorg en de landelijk werkende instellingen William Schrikker Groep en Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering. Het centrale thema van het bezoek was de wijze waarop de jeugdreclassering in de praktijk handelt vanuit het cliëntperspectief.

Op basis van de verkregen informatie uit het toezicht zal de inspectie zich eind 2010/ begin 2011 een beeld van de uitvoeringspraktijk van de jeugdreclassering en de mogelijk daaraan verbonden risico's vormen. Afhankelijk van het resultaat van de analyse van de inspectie wordt besloten op welke wijze de terugkoppeling naar de provincies, het veld en het Ministerie van Veiligheid en Justitie plaats zal vinden.

¹⁰ Inspectie Jeugdzorg (januari 2010). *Risicomanagement bij onder toezicht gestelde kinderen. Onderzoek bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA)*.

Nieuwe projecten 2011

Ambulante jeugdzorg

Naar verwachting zal de ambulante jeugdzorg de komende jaren een steeds prominenter plek krijgen binnen de jeugdzorg. De inspectie start in 2011 een verkennend onderzoek naar deze vorm van jeugdzorg, waarin mogelijke risico's kunnen worden onderkend. Deze verkenning zal dienen als input voor vervolgonderzoeken in de daarop volgende jaren.

Begeleiding ouders/verzorgers waarvan de kinderen in een pleeggezin zijn ondergebracht

In 2008 en 2009 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de veiligheid van pleegkinderen in pleeggezinnen. In aansluiting op dit toezicht gaat de inspectie in 2011 onderzoek doen naar de begeleiding van de ouders/verzorgers (door pleegzorgaanbieders en/of bureau jeugdzorg) waarvan de kinderen in een pleeggezin zijn ondergebracht.

Bejegening van jeugdzorgcliënten en hun ouders/verzorgers

De inspectie vindt het van belang dat jongeren en hun ouders/verzorgers gehoord en intensief betrokken worden bij de zorg die zij (eventueel gaan) krijgen. In 2011 gaat de inspectie onderzoek doen naar dit onderwerp.

Leven op de groep in residentiële instellingen

De dynamiek in residentiële voorzieningen heeft dikwijls grote impact op de jongeren die hier verblijven. In 2011 doet de inspectie onderzoek binnen een nader te bepalen aantal residentiële instellingen, waarbij zij kijkt naar gebeurtenissen op de groep. Mogelijke invalshoeken binnen het project kunnen zijn: geweldsincidenten, verandering in de groepssamenstelling, veiligheid in de nacht, personele bezetting op de groep en medicijngebruik door jongeren.

Kwaliteit van het exitbeleid van jeugdzorginstellingen

In 2011 onderzoekt de inspectie de kwaliteit van het exitbeleid van jeugdzorginstellingen en met name de wijze waarop de zorg beëindigd wordt. Mogelijke vraagstukken waar naar gekeken kan gaan worden zijn:

- Wat is de kwaliteit van de keuze om de zorg te beëindigen?
- In welke mate zijn de doelen gerealiseerd bij het beëindigen van de zorg?
- Is de eventueel benodigde vervolgzorg geregeld als jongeren de jeugdzorg verlaten?
- Bemoeilijkt de grens van 18 jaar voor jeugdzorg de toegang tot jeugdzorg op 'latere' leeftijd?

Jongeren in buitenlands zorgaanbod

Mei 2010 heeft het Interprovinciaal Overleg kwaliteitsmaatstaven vastgesteld voor het gebruik van buitenlands zorgaanbod¹¹. Deze zijn tot stand gekomen in samenwerking met de MOgroep Jeugdzorg en de Inspectie Jeugdzorg.

In 2011 gaat de inspectie onderzoek doen naar de kwaliteit van dit zorgaanbod.

Kwaliteit spoedeisende zorg Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant

In de provincie Noord-Brabant is per 1 juli 2008 gestart met een nieuwe manier van werken op het gebied van spoedeisende zorg. Deze methode, SpoedEisendeZorg genaamd, is een samenwerkingsverband tussen Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant (front office) en de zorgaanbieders (back office). In geval van crisis wordt er intensieve kortdurende ambulante hulp in het gezin ingezet aan de hand van een bepaalde methodiek, die gericht is op het bezweren van de crisis en het voorkomen van uithuisplaatsing.

In 2011 doet de inspectie onderzoek naar de kwaliteit van deze spoedeisende zorg in de provincie Noord-Brabant.

Veldnormen vertrouwensartsen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

De Inspectie voor de Gezondheidszorg doet in 2011 onderzoek naar de in 2010 ontwikkelde veldnormen voor de rol van de vertrouwensarts binnen het AMK.

De Inspectie Jeugdzorg participeert in dit onderzoek daar waar het de samenwerking van de vertrouwensarts met de overige medewerkers binnen het AMK betreft.

Nieuwe aanbieders van jeugdzorg

Provincies kunnen besluiten om gebruik te maken van nieuwe aanbieders van jeugdzorg. De provincie beoordeelt daarbij of het verantwoord is gebruik te maken van het zorgaanbod van deze instelling. Vervolgens verzoekt de provincie de inspectie om, minimaal een half jaar nadat daadwerkelijk zorg wordt geboden aan cliënten, de zorgaanbieder een kwaliteitstoets af te nemen. Binnen dit toezicht onderzoekt de inspectie in hoeverre de instelling voldoet aan de voorwaarden voor een veilig opvoedingsklimaat en verantwoorde zorg.

Interlandelijke adoptie

In 2011 doet de inspectie onderzoek naar de interlandelijke adoptie van kinderen die een medische beperking of een al dan niet operabele aandoening hebben, oudere kinderen en zogenaamde 'special needs' kinderen. Hierbij richt de inspectie zich met name op de voorbereiding van de aspirant-adoptieouders. Het onderzoek zal plaatsvinden bij de Stichting Adoptievoorzieningen, de vergunninghouders interlandelijke adoptie en de Raad voor de Kinderbescherming.

¹¹ Interprovinciaal Overleg (mei 2010). *Kwaliteitsmaatstaven buitenlands zorgaanbod*.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2010 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de voogdijtaak van Nidos. Nidos is een landelijk werkende voogdij-instelling specifiek voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Voor minderjarigen die zonder ouder(s) in Nederland asiel aanvragen, voorziet Nidos door middel van tijdelijke voogdij in het gezag. De voogd heeft de wettelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zoals een ouder die heeft. De voogd ziet erop toe dat de minderjarige de juiste zorg krijgt en handelt als deze zorg niet toereikend is. De voogd van Nidos begeleidt een minderjarige asielzoeker bij zijn aankomst in Nederland, gedurende het verblijf en eventueel vertrek uit Nederland. De inspectie wil de resultaten van het onderzoek uit 2010 gebruiken als input voor onderzoek naar alleenstaande minderjarige vreemdelingen in de komende jaren, te beginnen in 2011.

Kwaliteit van de casusregie van de strafzaak van de Raad voor de Kinderbescherming

In 2009/2010 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de beschermingstaak van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). In de tweede helft van 2011 begint de inspectie een toezichtproject waarin de strafzaak van de RvdK zal worden belicht. Binnen dit project doet de inspectie onderzoek naar de kwaliteit van de casusregie bij strafzaken van minderjarigen. De samenwerking met de jeugdreclassering is hier mogelijk onderdeel van. Het project zal doorlopen naar 2012.

3.

Ontwikkelingen werkwijze Inspectie Jeugdzorg

Het toezicht in ons land is de afgelopen jaren steeds meer maatwerk geworden. Dit uit zich niet alleen in de omvang van het toezicht, maar ook in de vorm waarin het toezicht wordt uitgevoerd. Dit geldt voor toezicht in het algemeen, maar ook het toezicht van de Inspectie Jeugdzorg. De inspectie verwacht dat deze trend zich de komende jaren doorzet en zal ook in 2011 voortdurend bezig zijn met de ontwikkeling van haar eigen werkwijze. In dit hoofdstuk kunt u lezen hoe de inspectie dit traject de komende jaren vorm geeft.

Risicogestuurd programmeren

Risicogestuurd programmeren wil zeggen dat de inspectie dáár toezicht doet waar de risico's het grootst zijn. Dit resulteert in een jaarwerkprogramma met onderzoeken die bijdragen aan verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg en aan de ontwikkeling van de sector.

Eind 2007 is de inspectie een traject gestart met als doel te komen tot een programmering die risicogestuurd is. Daarmee sluit de inspectie aan bij de kaderstellende visie op toezicht¹² van de overheid als het gaat om het leveren van maatwerk in de vorm en de omvang van het toezicht. De afgelopen jaren zijn er *risico-indicatoren* ontwikkeld voor residentiële instellingen, instellingen voor gesloten jeugdzorg, justitiële jeugdinstellingen en de bureaus jeugdzorg. In 2010 heeft de inspectie de instellingen bevraagd op deze indicatoren. Naast de informatie uit risico-indicatoren wordt bij risicogestuurd toezicht gebruik gemaakt van informatie die voortkomt uit onderzoek van gemelde *klachten, meldingen en signalen, actualiteiten* en analyse van de *wettelijk voorgeschreven jaarverslagen*.

De resultaten hiervan zijn input geweest voor het jaarwerkprogramma 2011 en de provinciale accountplannen¹³ van de inspectie. Voorbeelden van toezichtprojecten die hieruit voortgekomen zijn, zijn het onderzoek naar de bejegening van jeugdzorgcliënten en hun ouders/verzorgers (pagina 13) en het onderzoek naar het leven op de groep in residentiële instellingen (pagina 13).

De komende tijd gaat de inspectie verder met het ontwikkelen van risico-indicatoren voor de overige werksoorten, zoals pleegzorg en ambulante zorg.

¹² Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (oktober 2005).
Minder last, meer effect.

¹³ Wat de inspectie verstaat onder 'accountplannen' is na te lezen op pagina 18.

Ontwikkeling toezichtinstrumenten

De inspectie wil met haar toezicht bijdragen aan een verdere verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg. Deze opdracht voert zij uit in een almaar veranderende omgeving. Dit vraagt van de inspectie dat zij kritisch blijft kijken naar haar eigen manier van toezicht doen. Daarom is de inspectie steeds op zoek naar wegen om ook haar eigen effectiviteit te vergroten. Welke mix aan instrumenten is er nodig om het werk zo goed mogelijk te kunnen doen, met zoveel mogelijk kans op daadwerkelijke verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg? Past dit bij wat de samenleving verwacht, wat de politiek wenselijk acht en heeft de inspectie als organisatie de juiste vaardigheden om die instrumentenmix goed te gebruiken? In deze paragraaf is te lezen welke toezichtinstrumenten de inspectie het komend jaar in wil gaan zetten en hoe zij deze instrumenten verder wil doorontwikkelen.

Accountmanagement

Naast het uitbrengen van inspectierapporten als resultaat van calamiteitentoezicht en gepland toezicht, legt de inspectie in 2011 – meer dan voorheen – de nadruk op gesprekken met de instellingen en professionals in de jeugdzorg om geïnformeerd te worden over en bij te dragen aan kwalitatieve verbeteringen bij deze instellingen. Hiervoor gebruikt de inspectie het zogenaamde accountmanagement.

Binnen de inspectie is elke inspecteur verantwoordelijk voor de contacten met een bepaalde provincie, de binnen deze provincie werkzame jeugdzorginstellingen en andere toezichtobjecten (de ‘accounts’).

De inspecteurs gaan binnen hun accounts kritisch na in hoeverre instellingen aanbevelingen van de inspectie overnemen en of dit leidt tot de gewenste verbeteringen. Maar zij volgen ook hoe provincies in hun rol van ‘handhaver’ omgaan met de onderzoeksrapporten en aanbevelingen van de inspectie richting de instellingen waarvoor zij verantwoordelijk zijn.

Jaarlijks stellen de inspecteurs accountplannen op, waarin staat hoe ze op een systematische manier zicht willen houden op de kwaliteit van de geleverde zorg in hun account. De inspectie maakt hierbij gebruik van diverse informatiebronnen, zoals de resultaten van geplande toezichtprojecten, meldingen van calamiteiten door instellingen, klachten van particulieren/signalen van professionals over instellingen in de jeugdzorg en jaarverslagen van jeugdzorginstellingen. Het accountmanagement en de gesprekken die de inspecteurs in dit kader voeren met de instellingen, geven de inspectie de mogelijkheid om meer gericht en sneller zaken vast te stellen en waar nodig onder de aandacht te brengen van de instellingen.

Onverwacht toezicht

Jeugdzorginstellingen weten in de regel wanneer de inspectie langskomt voor een toezichtbezoek en ook waar onderzoek naar gedaan wordt. Vaak worden de bezoeken bewust ruim van te voren aangekondigd, zodat de instelling het toezicht goed kan voorbereiden: dossiers zijn verzameld en registraties liggen klaar, informanten zijn op de hoogte en houden tijd vrij voor het gesprek en werkplekken zijn klaar om bezocht te worden.

Aangekondigd toezicht houdt echter ook een risico in. De kans bestaat dat de inspecteur de dossiers te zien krijgt die op orde zijn, de afdeling bezoekt waar het goed loopt en de 'medewerker van de maand' te spreken krijgt. Door de jaren heen hebben de inspecteurs geleerd hier doorheen te prikken, maar dan nog kan het verhelderend werken om een instelling onverwacht te bezoeken.

Derhalve heeft de inspectie de afgelopen tijd een aantal keer het instrument onverwacht toezicht ingezet. Het onverwachte element van het toezicht kan op verschillende manieren worden ingevuld. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het zelf uitkiezen van de te spreken medewerkers en jongeren door de inspectie, het niet van tevoren kenbaar maken van het te onderzoeken onderwerp door de inspectie of het helemaal niet kenbaar maken dat de inspectie op toezichtbezoek zal komen.

In 2011 zal dit instrument verder worden ontwikkeld en – indien de situatie hierom vraagt – vaker worden ingezet.

Verscherpt toezicht

Soms stelt de inspectie instellingen onder verscherpt toezicht. Dit doet de inspectie als zij oordeelt dat er structurele tekortkomingen zijn in de kwaliteit van de zorg, die (kunnen) leiden tot ernstige risico's voor de veiligheid van de kinderen. De instelling moet aan de inspectie een plan overleggen waarin de instelling schrijft wat ze doet om de situatie zo snel mogelijk te verbeteren. Vervolgens dient de instelling de inspectie periodiek te informeren over de voortgang van de uitvoering van het plan en over de behaalde resultaten. De instelling staat maximaal één jaar onder verscherpt toezicht. Daarna vindt een hertoets plaats.

Medewerkers en organisatie

Naast het ontwikkelen en verfijnen van nieuwe toezichtinstrumenten zet de inspectie in 2011 ook in op een verdere professionalisering van haar medewerkers en organisatie. In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen op dit terrein geschetst.

Professionalisering medewerkers

Professionalisering van de medewerkers vormt een belangrijk uitgangspunt binnen de inspectie. Naast het zelf organiseren van verschillende *trainingen*, maakt de inspectie eveneens gebruik van opleidingen die zijn ontwikkeld door de gezamenlijke rijksinspecties.

Eind 2010 heeft de inspectie een *gedragscode* voor haar medewerkers opgesteld, waaraan zij zich dienen te houden. In deze gedragscode staan regels zoals die gelden in de contacten met organisaties en mensen uit de omgeving van de inspectie in het algemeen en bij het voorbereiden en uitvoeren van het toezicht in het bijzonder. De code geeft ook aan hoe om te gaan en te handelen met informatie of bijzondere omstandigheden die bij de uitvoering van het werk aan de orde kunnen zijn. Deze code is voor de medewerkers een richtsnoer voor wat er binnen hun taak-uitoefening aan professioneel en ethisch handelen van hen wordt verwacht.

Vorig jaar is de inspectie gestart met een intern traject dat moet leiden tot een grotere effectiviteit van haar *rapporten*. Rapporten moeten zoveel mogelijk een korte en krachtige boodschap bevatten met daarin op verbetering gerichte aanbevelingen. In 2011 gaat de inspectie verder met dit traject.

Ten slotte zijn *competentiemanagement* en het voeren van *ontwikkelgesprekken* voor de inspectie belangrijke instrumenten om te investeren in de professionaliteit van individuele medewerkers.

Kennismanagement

Voor de inspectie, maar ook voor de instellingen waarop zij toezicht houdt, is een goed beheer van de aanwezige kennis van groot belang. Het gaat hierbij om het verzamelen en ontsluiten van informatie en kennis. Kennis vormt de grondstof van het toezicht in het algemeen en het accountmanagement in het bijzonder. Het goed benutten van de aanwezige kennis draagt bij aan een vergroting van de efficiency en een risicogestuurde manier van werken. Behalve voor de inspectie zelf, is het ook voor de ondersteuning van de beleidsafdelingen van de ministeries van belang dat de inspectie op een snelle en betrouwbare wijze de aanwezige kennis kan ontsluiten. De inspectie heeft de afgelopen twee jaar aanzienlijk geïnvesteerd in een beter beheer van haar kennis. Zo heeft zij een informatiesysteem op poten gezet dat de inspecteurs ondersteunt bij het bijhouden van de informatiestromen rond het dagelijks werk, zoals het verwerken van klachten, meldingen en signalen. Verder zal in de toekomst de digitalisering van de documenthuishouding in lijn met die van de departementale ontwikkelingen worden doorgezet. Ook dit zal een verbetering zijn voor het kennismanagement. Ten slotte is de inspectie van plan om haar kennismanagement ook in personele zin te versterken door de op de ontwikkeling en het beheer van kennis toegesneden functies of taken explicieter te maken en te beleggen.

Klanttevredenheidsonderzoek

De inspectie werkt al enkele jaren met een systematische interne evaluatie van de uitgevoerde toezichtprojecten. Dit maakt deel uit van haar eigen kwaliteitsbewaking en -borging. In 2011 wil zij de meting van de klanttevredenheid een vast onderdeel uit laten maken van deze evaluaties, waarbij de inspectie de objecten van toezicht zal vragen om een oordeel te geven over het proces en de inhoud van het toezicht. Vanuit de rijksinspecties wordt voor het meten van de klanttevredenheid een instrument ontwikkeld dat de inspectie zal opnemen in haar checklist voor projectevaluaties. In het kader van klanttevredenheid en vermindering van de toezichtlast, zal de inspectie verschillende onderzoeken die eventueel bij een zelfde instelling plaatsvinden op elkaar afstemmen en de uitvoering ervan zo mogelijk combineren.

4.

Overzicht toezicht- projecten 2011

In hoofdstuk 2 is het toezicht dat de inspectie in 2011 uitvoert inhoudelijk toegelicht. Hieronder vindt u drie tabellen waarin deze toezichtprojecten op een overzichtelijke manier worden gepresenteerd.

In de eerste tabel staan alle toezichtprojecten opgesomd die de inspectie gaat uitvoeren bij door de provincie gefinancierde instellingen, maar waarvoor nog moet worden bepaald in welke provincies de uitvoering plaats gaat vinden. In de tweede tabel vindt u een aantal toezichtprojecten waarvan reeds bekend is in welke provincies ze plaatsvinden.

Tabel 3 toont de toezichtprojecten die de inspectie gaat doen bij de door het Rijk gefinancierde instellingen.

Tabel 1: Overzicht toezichtprojecten 2011 bij door de provincie gefinancierde instellingen (nog niet bekend in welke provincies)

Onderwerp	(mogelijk) object van toezicht
Ambulante jeugdzorg	Bureaus jeugdzorg Aanbieders ambulante jeugdzorg
Begeleiding ouders/verzorgers in periode dat hun kinderen in een pleeggezin zitten	Bureaus jeugdzorg Aanbieders pleegzorg
Bejegening van jeugdzorgcliënten en hun ouders/verzorgers	Bureaus jeugdzorg Aanbieders jeugdzorg
Leven op de groep in residentiële instellingen	Aanbieders residentiële jeugdzorg
Kwaliteit van het exitbeleid van jeugdzorginstellingen	Aanbieders jeugdzorg
Jongeren in buitenlands zorgaanbod	Bureaus jeugdzorg Aanbieders jeugdzorg
Veldnormen vertrouwensartsen AMK (met IGZ)	Bureaus jeugdzorg

Tabel 2: Overzicht toezichtprojecten 2011 bij door de provincie gefinancierde instellingen (per provincie)

Provincie	Onderwerp	Aantal betrokken provincies
Groningen	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Jeugdreclassering	15
Friesland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
Drenthe	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Jeugdreclassering	15
Overijssel	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Veiligheid leefklimaat Commujon	1
	Jeugdreclassering	15
Gelderland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
Flevoland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Jeugdreclassering	15
Utrecht	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
Noord-Holland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
Stadsregio Amsterdam	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Risicomanagement bij onder toezicht gestelde kinderen bij BJAA	1
	Jeugdreclassering	15

Zuid-Holland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Jeugdreclassering	15
Stadsgewest Haaglanden	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
Stadsregio Rotterdam	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Zorg voor Zorg	1
	Jeugdreclassering	15
Zeeland	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Jeugdreclassering	15
Noord-Brabant	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
	Kwaliteit spoedeisende zorg Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant	1
Limburg	Kwaliteit van de advies- en consultfunctie van het AMK	15
	Brandveiligheid zorginstellingen	7
	Jeugdreclassering	15
	Nieuwe aanbieder jeugdzorg	1

Tabel 3: Overzicht toezichtprojecten 2011 bij door het Rijk gefinancierde instellingen

Onderwerp	(mogelijk) object van toezicht	Betrokken inspecties
Entreetoets nieuwe aanbieders van gesloten jeugdzorg	Nader te bepalen aantal aanbieders van gesloten jeugdzorg	IJZ, nader te bepalen
Toezicht alle aanbieders van gesloten jeugdzorg op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg	Alle aanbieders van gesloten jeugdzorg	IJZ, nader te bepalen
Veiligheid leefklimaat Almata, locatie Ossendrecht	Eén aanbieder van gesloten jeugdzorg	IJZ
Toezicht Caribisch Nederland	Nader te bepalen aantal aanbieders van jeugdzorg	IJZ
Brandveiligheid zorginstellingen	- één aanbieder van gesloten jeugdzorg - negen aanbieders van residentiële jeugdzorg (provinciaal gefinancierd) ¹⁴	VROM-I, IGZ, AI, IJZ
Risicoprofiel justitiële jeugdinrichtingen	Alle justitiële jeugdinrichtingen	IGZ, IvHO, ISt, IJZ
Overdracht van informatie in de strafrechtsketen van 18- naar 18+	Nader te bepalen aantal: - penitentiaire inrichtingen - justitiële jeugdinrichtingen - vestigingen Raad voor de Kinderbescherming - bureaus jeugdzorg	ISt, IGZ, IJZ
Interlandelijke adoptie	- Stichting Adoptievoorzieningen - vergunninghouders interlandelijke adoptie - Raad voor de Kinderbescherming	IJZ
Alleenstaande minderjarige vreemdelingen	Nidos	IJZ
Kwaliteit van de casusregie van de strafzaak van de Raad voor de Kinderbescherming	Raad voor de Kinderbescherming	IJZ

¹⁴ In tabel 2 is te lezen welke provincies het betreft.

Gebruikte afkortingen

AI	Arbeidsinspectie
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BJAA	Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
fte	fulltime equivalent
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
IOOV	Inspectie Openbare Orde en Veiligheid
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
ITJ	Integraal Toezicht Jeugdzaken
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
IWI	Inspectie Werk en Inkomen
MOgroep Jeugdzorg	Maatschappelijk Ondernemers Groep Jeugdzorg
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Inspectie Jeugdzorg
Postbus 483
3500 AL Utrecht

www.inspectiejeugdzorg.nl

